

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32,—, polletno
Din 16,—, četrtletno Din 9,—, ino-
zemstvo Din 64,—.
Poštno-čekovni račun štev. 10.603.

Cene inseratom: Cela stran
Din 2000,—, pol strani Din 1000,—,
četrt strani Din 500,—, 1/8 strani
Din 250,—, 1/16 strani Din 125,—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1,—

Boljša ureditev države.

Po Evropi gre težnja in borba za boljšo ureditev države. Več ali manj se to stremljenje uveljavlja po vseh državah, v tej državi v milejši, v drugi pa v ostrejši obliki. V nekaterih državah se vršijo za dosego tega smotra prav težke borbe med strankami. Kjer je diktatura, bodisi komunistična bodisi fašistična, pritisnila k tlom vsako samoodločbo posameznika in ljudstva, se ta težnja udeležuje v obliki podtalnih struj, ki bi rade podminirale temelj, ki na njem sloni diktatura in nasilje.

Ta težnja je povse prirodni pojav. Saj ni nič drugega kot izraz v globino človeške narave položenega nagona, ki stremi po izboljšanju življenja. Država kot življenjska oblika naroda je poklicana v to, da ustvari vse potrebne pogoje za zadovoljivo življenje ljudi. Nujni predpogoj za to je pravilna ureditev države. Slabo urejena in upravljana država svojega namena, ki je dobrobit naroda, ne more in ne bo dosegla.

Tudi v naši državi prevladuje težnja in se vrši politična borba za boljšo državno ureditev. To dejstvo je javno izpovedal na binokštni pondeljki ministrski predsednik dr. Stojadinovič na vsedravnem ustanovnem kongresu JRZ v Beogradu. S kratkimi, pa krepkimi potezami je tudi začrtal glavne smernice, ki naj se po njih izvrši ta preureditev. Te smernice tvorijo osnovna politična načela programa JRZ.

Prva in glavna točka je spoštovanje in ohranjanje narodne samobitnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Naše jugoslovanstvo je torej sestavno, združitev vseh lepih svojstev srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda, ki se ne smejo zatreči, marveč se morajo razvijati in izpopolnjevati. S tem je obsojeno popolno in celotno jugoslovanstvo JNS, ki je s svojim »jugoslovenstvom« in s svojim »nejugoslovenskim« režimom Slovence, Hrvate in Srbe notranje tako ločila in duševno tako razjedinila kot nikdar poprej. Kako daleč so šli v zapostavljanju slovenskega imena, se med drugim vidi iz tega, da je pod JNS režimom n. pr. moral iz učnih knjig izgniti slavospev Ivana Cankarja o lepoti slovenske zemlje.

Kratko obrazložena osnovna ideja zahteva popolno enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev v državi. Ta pa se ne da udeležiti v strogo centralistično urejeni državi, ki povse naravno vodi do prevlasti enega naroda nad drugim. Ne da se tudi uresničiti v absolutistični državi. Zato je predsednik vlade v svojem govoru poudaril potrebo decentralizacije

in potrebo ustavne in parlamentarne ureditve države v duhu prave demokracije (ljudovlade). Da pripravi pot takšni državni ureditvi, je sedanja vlada v okviru obstoječih možnosti obnovila politične svoboščine državljanov ter bo na tem potu smotreno šla naprej.

Z idejo demokracije je tesno spojena misel samouprave. Brez načela samouprave urejena država ni in ne more biti demokratična država. Kjer ljudstvo nima odločilne besede na njemu svojskem področju v občini, deželi in državi, tam ljudstvo ne vlada, marveč je samo vladano; tamkaj vlada politična klika (skupina), čeprav jo ogromna večina ljudstva prezira in črti. Ta skupina političnih koristolovcev tlači voljo ljudstva z nasilnimi ukrepi od nje odvisne birokracije (uradniške samovolje).

Predsednik vlade dr. Stojadinovič je jasno izpovedal načelo samouprave. V svojem govoru je namreč rekel: »V našem programu je naglašeno načelo samouprave v širokem obsegu. To je naš politični ideal. Mi bomo delali za njegovo

ostvaritev. Že 11 let obstoja v našem javnem življenju velik nesporazum. Mi smo bili vedno za najširšo samoupravo, drugi so zahtevali avtonomijo, tretji federacijo. Nihče pa med tem ni podal točne opredelitve onega, kar je zahteval, in ni označil vsebine svojih želja. Mi smatramo, da je najvažnejša vsebina in širina kompetence onega, kar se predlaga za posamezne upravne edinice.«

Načelo samouprave je bila bistvena točka v programu bivše SLS, ki se je nekaj v njej zbiralo slovensko ljudstvo, da se bori za svoje pravice. Sedaj se borimo na osnovi tega programa v okviru JRZ, ki je vsedravnna stranka. Od nekaj smo poudarjali proti pretiranim centralistom, katerim so med drugim tudi pripadali bivši slovenski demokratje in kmetijci, da je edino samoupravno načelo kot vsedravnno načelo sposobno, da se na njegovi osnovi pravilno uredi razmerje ljudstva do države in obenem tudi medsebojni odnošaji med Srbi, Hrvati in Slovenci. V veliko zadovoljstvo nam je, da prodira to prepričanje v vedno širše kroge. Nismo se torej zaman borili. Pripravili smo pot za boljšo ureditev naše države.

V NASI DRŽAVI

Ožji glavni odbor in predsedstvo glavnega odbora JRZ. O kongresu JRZ, ki se je vršil v Beogradu za binokštno praznike, smo poročali zadnjič in beležimo tudi danes na uvodnem mestu. Ob priliki kongresa je bila enoglasno sprejeta predlagana lista ožjega glavnega odbora in predsedstva tega odbora. Ožji glavni odbor JRZ je sestavljen iz naslednjih osebnosti: dr. Stojadinovič, dr. Korošec dr. Spaho, dr. Šefkija Behmen, dr. Dušan Davidovič, dr. Vasilije Janjič, Gjura Jankovič, Ugrin Joksimovič, dr. Franc Klar, dr. Miha Krek, dr. Franc Kulovec, dr. Dušan Letica, dr. Mile Miškulin, dr. Niko Novakovič, Ljubomir Pantič, Jurija Pozderac, Franc Smodej, Svetozar Stankovič, Svetovid Stankovič, Dobrivoj Stošević, Dušan Trifkovič, Stevan Čirič, Dragiša Cvetkovič, Hadži, Hasanovič Useir in Bojko Cvrkič. Za predsednika glavnega odbora je izvoljen dr. Milan Stojadinovič, za prvega podpredsednika dr. Anton Korošec, za drugega podpredsednika dr. Mehmed Spaho. Za blagajnika je bil izvoljen Dušan Letica, za tajnike pa so iz-

voljeni: dr. Trifkovič, Ljutomer Pantič in Franc Smodej.

Veličasten ljudski tabor v Mengšu na Gorenjskem. Zadnje nedeljo se je zbralo v Mengšu na Gorenjskem na taboru dobrih 15.000 Gorenjcev, ki so manifestirali za zvestobo svojemu voditelju g. dr. Antonu Korošču in za načela JRZ. Tabor je pričel s slovesno službo božjo v cerkvi, nakar so začeli prihajati med zbrane množice odlični govorniki: gradbeni minister dr. Marko Kožulj, minister g. dr. Miha Krek, član glavnega odbora JRZ Franc Smodej, ban dr. M. Natlačen, razni drugi dostojanstveniki in iz Maribora g. Franjo Zebot z desetimi mariborskimi občinskimi svetniki. Prvi je govoril dr. M. Kožulj, za njim g. Franc Smodej in dr. M. Krek. Tabor v Mengšu je bil res veličastna proslava obletnice majniške deklaracije in obletnice dogodkov pred štirimi leti, ko je slovenski narod pod najtežjimi okoliščinami slavil 60letnico svojega voditelja g. dr. Anton Korošca. Slednjič je bil nedeljski gorenjski tabor slovesna ljudska potrditev ustanovitve JRZ.

Katoliška stranka in korupcija. Pod tem naslovom je objavil »Kmetijski list« v svoji prvi junijski številki člančič, v katerem se zaganja v katoliško stranko (!) — saj ni ena, marveč jih je več, kakor bi moralo temu listu biti znano — v Belgiji

ter jo obtožuje korupcije. »Kmetški list« se je očitno zmotil v naslovu.

In »Kmetški list« take stvari dobro pozna.

Zelene kravate so svoj čas vplivale na JNSarje kot rdeča barva na gotove živali. Besno so se zaganjali v tiste slovenske fante in može, ki so jih nosili. Dali so kravate trgati z vratu, imetnike kravat tirali pred sodišče, ali pa jih kaznovati z velikimi denarnimi globami. Sedaj pa bodo kmetijski JNSarji nosili zelene kravate. »Kmetški list« je namreč prinesel v zadnji majniški številki poziv k nošenju zelenih kravt in zelenih srajc. Zelena kravata s srajco vred stane 45 Din, znak — štriperesna deteljica — pa 5 D. Z vpeljavo zelenih kravt dokazujejo kmetijski JNSarji, kako hinavsko in hudobno je bilo njihovo počenjanje, ko so pred nekaj leti divjali zoper te kravate in zoper tiste, ki so jih nosili. Niso mogli bolje dokazati vse globine svoje hinavščine in hudobnosti, kakor s sedanjo vpeljavo zelenih kravt kot svojega strankarskega znamenja. Iz tega je lahko spoznati in jasno sklepati, kaj bo v bodoče označevala — zelena kravata na zeleni srajci.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Najvišji predstavitelji Male antante v Bukarešti. Dne 6. junija so se zbrali v Bukarešti najvišji predstavniki Male antante: knez namestnik Pavle, češkoslovaški predsednik dr. E. Beneš in rumunski kralj Karol. Sprejem kneza Pavla in predsednika češkoslovaške republike v rumunski prestolici je bil veličasten in pristrčen. Bukareški sestanek je bil lepa manifestacija mirovne politike in neločljive edinosti držav Male zveze, ki beleži letos 16. leto obstoja.

Avstrijski kancler dr. K. Schuschnigg je obiskal zopet Mussolinija. Vsled nesoglasja v vladinih vrstah, radi neposlušnosti oboroženih organizacij, ki ne marajo narazen in radi vedno naraščajoče nevarnosti kakega hitlerjanskega puča se je avstrijski kancler sredi minulega tedna nenadoma z letalom podal v Italijo k Mussoliniju. Časopisje je pisalo o tem obisku, da ga je porabil kancler v to, da bi pridobil diktatorja Italije za vrnitev Habsburžana Otona na avstrijski prestol in da bi zavrl pretesne prijateljske zveze med Italijani in Nemci, ki postajajo v zadnjem času vedno bolj očitne in tvorijo največjo nevarnost za sedajni avstrijski režim.

Avstrija namerava razglasiti svoj prvi vpoklic vojaških novincev. Poklicanih bo na obvezno vojaško službovanje 15 tisoč fantov letnika 1915.

Hitlerjevska stranka na Madžarskem razpuščena. Madžarski notrajni minister je prepovedal vsako delovanje madžarski narodno-socialistični delavski stranki ter odredil njen razpust. Vse osebe, vpisane v stranki, ki se je bila že globoko vkoreninila, pridejo pred sodišče. Ta ukrep pojasnjujejo z delovanjem stranke in z nevarnostjo, ki jo pomenijo njeni organizirani člani za javni mir in red. Znano je, da je bila ta stranka že pred več meseci pripravila načrt oborožene vstaje, a ga

je policija v pravem času odkrila in pri tem aretirala mnogo ljudi.

Društvo narodov in Argentina. Južno-ameriška država Argentina, ki je članica Društva narodov, je zahtevala sklicanje skupščine Zveze narodov, ki bi naj zavzela končno stališče v italijansko-abisinskem sporu. Omenjena argentinska zahteva je vzbudila splošno pozornost. Zasedanje Društva narodov bo najbrž sklicano proti koncu junija in bo radi tega odgodeno izredno zasedanje sveta Društva narodov, ki je že sklicano za 16. VI.

Mussoliniju ponujajo ruski sovjeti roko. Sovjetska Rusija se je z navdušenjem pridružila sankcijam proti Italiji takoj v začetku, ko jih je sklenilo in razglasilo Društvo narodov. Pred dnevi je bila Rusija najbolj vneto zagovornica kazenskih odredb in sedaj naenkrat pa ponujajo sovjeti Mussoliniju spravo in so zato, da bi Zveza narodov opustila glede sankcij svoje dosedanje neizprosno stališče. Sovjetski mogočnjaki so v strahu, da bi se fašistična Italija preveč ne naslonila na hitlerjansko Nemčijo, kar bi pomenilo za komunizem nove težkoče in nevarnosti.

Na Francoskem so dobili po dolgih posvetovanjih in oklevanju novo vlado, katero je sestavil vodja socialistov Leon Blum iz osebnosti lastne stranke in iz vrst socialnih radikalov. Sestavo in nastop Blumove vlade so motili komunisti, ki so zanetili stavke najprej v bližnji okolici Pariza po tovarnah, v katerih izdelujejo letala. Iz Pariza se je razširila stavka na vsa industrijska središča in je stavkalo 4. junija 500.000 delavcev in je ustavilo delo 200 tovarn. Stavka ni bila omejena samo na kovinsko industrijo, ampak je zajela tudi druga podjetja in pred vsem tekstilstvo in druge industrijske panoge po celi Franciji. Nova francoska vlada se je predstavila zbornici v soboto dne 6. junija z deklaracijo. Poslanska zbornica je s 410 proti 205 glasom izrazila vladi zaupnico.

Za predsednika francoskega parlamenta je bil izvoljen Edvard Herriot. Dobil je 377 glasov kot kandidat Ljudske fronte. Desničarski kandidat je dobil 155 glasov.

Krog vladne krize v Belgiji. Po zadnjih parlamentarnih volitvah je odklonil bivši ministrski predsednik Van Zeeland, vodja katoliške stranke, mandat za sestavo nove vlade. Kralj je poveril nalogo za se-

stavo vlade voditelju socialistov Vanderveldu.

V Belgiji stavke. Po vzgledu Francije in Španije so začeli tudi v Belgiji komunistični rovarji razpihovati stavke in to med pristaniškim delavstvom in pri prevoznih podjetjih. Komunistični kolovodje napovedujejo, da bo zajel stavkovni val celo Belgijo.

Poljska je slavila desetletnico predsednika republike. Dne 3. junija je minulo 10 let, odkar je bil izvoljen za predsednika poljske republike dr. Ignacij Moščicki, ki uživa na znanstvenem polju svetovni sloves. Predsednik je po svojem poklicu inženjer, tehnik, izumitelj in eden najožjih prijateljev ustanovitelja nove Poljske — rajnega maršala Pilsudskega, kojega politično oporoko zvesto vrši. Dr. Moščicki se je rodil leta 1867 blizu Plocka. Studiral je kemijo in elektrotehniko. V mirnem času je bil profesor na vseučilišču v Nemčiji v Freiburgu. Moščicki je kot predsednik priljubljen, se veseli občega zaupanja in je bila njegova 10letnica iskrena proslava za celo Poljsko.

Uradni italijanski seznam mrtvih, ranjenih in zginulih v abesinski vojni. Po najnovejših uradnih podatkih iz Rima znašajo izgube italijanske vojske v abesinski vojni 2313 mrtvih, od tega 1009 oficirjev in vojakov, ki so od 1. jan. 1935 do konca maja 1936 umrli za nalezljivo boleznijo ali zaradi nesreč. V tem številu je tudi 31 izginulih vojakov. V seznamu izgub v končni fazi vojne od srede aprila do konca maja 1936, ki je istočasno izšel, je 422 mrtvih, od tega 306 vojakov, ki so umrli za boleznijo ali zaradi raznih nesreč. Celokupne izgube domačinskih čet med abesinsko vojno znašajo 1593 mrtvih, od tega 556, ki so padli od srede marca do konca maja 1936. Izgube delavskih oddelkov, ki štejejo po najnovejših podatkih 110.000 mož, znašajo 453 ljudi, ki so umrli zaradi raznih nesreč ali boleznij.

Razpad Kitajske se bliža. Velika južno-kitajska pokrajina Fukijen je proglasila popolno samostojnost, opiraje se na 30 tisoč mož broječo in oboroženo armado. Avtonomistično gibanje v Fukijenu so zanetili Japonci. Na Kitajskem imajo sedaj tri vlade in sicer v Nankingu, Kantonu in v novi prestolici pokrajine Fukijen v Pingvu. Kitajska je od Japonske ogrožena na severu ter na jugu in se bliža njen popolni razpad, katerega izrabljajo Japonci v svoj prid.

Sv. Oče o starosti. O priliki svojega 80. rojstnega dne, ki je bil, kakor znano, 31. maja, je sv. Oče prejel celo vrsto čestitk, bodisi osebno bodisi pismeno izraženih. Med tistimi, ki so mu osebno čestitali, so tudi bili gojenci francoskega semenišča v Rimu. V zahvalnih besedah na čestitke je sveti Oče med drugim tole poudaril: »Prišli ste k svojemu Očetu, ki je star ter vsak dan starejši. Starost je važna stvar. Sedaj tega še ne razumete. So reči, ki sem jih tudi jaz v življenju šele pozno doumel in ki sem za njih doume-

vanje potreboval več let. Starost je beseda, ki izraža ne samo slabe in težavne, marveč tudi prav dobre in tolažljive reči. Saj pomenja starost pomnožitev božje milosti, božje dobrotljivosti, božje potrpežljivosti in božjega usmiljenja. Vprav jaz to bolje spoznavam kot drugi. Vprav radi tega sem iz srca hvaležen vsem tistim, ki so se te dni mene spominjali v molitvah in ki bodo tudi dalje za mene molili.«

Katoliška mladina v Franciji. Katoliška nepolitična organizacija v Franciji prav lepo napreduje. Prav čvrsto se razvija katoliška mladinska organizacija. O Binkoštih je bil v Parizu kongres katoliških mladeniških zvez. Obisk je bil ogromen, potek zborovanj in manifestacijskih pri-